

Opgave 2 De ongelijke verdeling van Tony's Choclonely

De chocoladerepen van het merk Tony's Choclonely (zie afbeelding) zijn niet verdeeld in allemaal even grote blokjes, maar in ongelijke stukken.

De makers van de chocoladerepen willen met deze ongelijke verdeling benadrukken dat in de chocoladewereld de inkomsten ongelijk zijn verdeeld.

Multinationals maken namelijk stevige winst door de prijs voor cacao bonen expres laag te houden. Cacaoboeren moeten daarom met hun gezinnen rondkomen van € 1,- per dag. Ze leven in extreme armoede. Aristoteles onderscheidt algemene rechtvaardigheid en twee vormen van speciale rechtvaardigheid. De Romeinen hadden een eigen definitie van rechtvaardigheid, gebaseerd op het principe van *suum cuique tribuere*.

4p 6 Leg uit:

- of het principe van *suum cuique tribuere* uitgaat van 'verdienste' of van 'gelijkheid',
- welke vorm van rechtvaardigheid die Aristoteles onderscheidt aan de orde wordt gesteld met de ongelijke verdeling van de chocoladerepen,
- waarom beide andere rechtvaardigheidsvormen van Aristoteles hier niet van toepassing zijn.

Op een school in Assen werd aandacht besteed aan de ongelijke verdeling van de Tony-chocoladereep. Om inzichtelijk te maken dat rijkdom en armoede op de wereld onrechtvaardig zijn verdeeld, liet juf Carin van groep 4 de ongelijke stukjes van de chocoladereep verdelen onder de kinderen van de klas. Wie een klein stukje chocolade kreeg, zou leven in armoede, wie een groot stuk chocolade kreeg, zou leven in rijkdom. Dat ging als volgt:

tekst 3

Emiel krijgt de opdracht om de reep te verdelen in 20 stukjes. De hele klas staat eromheen. Emiel mag de chocola ook uitdelen. Halverwege vraag ik hem hoe hij dat doet: "Ik leg gewoon op elke tafel een stukje en kijk niet wie wat krijgt." Geen kind klaagt, terwijl er toch duidelijk verschil is in grootte.

naar: JaarFAIRslag 2012, Tony's Choclonely

Net als de filosoof John Rawls stelt Emiel het probleem van ongelijkheid en verdelende rechtvaardigheid aan de orde. Emiel vindt een manier om geen verantwoordelijkheid te hoeven nemen voor de ongelijke verdeling. Om iets te kunnen zeggen over de verantwoordelijkheid voor armoede worden de begrippen 'herstellende verantwoordelijkheid' en 'resultaatsverantwoordelijkheid' onderscheiden.

- 2p 7 Beargumenteer met deze begrippen:
- in welk opzicht Rawls het eens zou zijn met Emiels aanpak, en
 - in welk opzicht Rawls' opvatting afwijkt van Emiels aanpak.

Tony's Chocolonely ontstond in 2005 op initiatief van journalist Teun van der Keuken. In zijn televisieprogramma *Keuringsdienst van waarde* deed hij onder andere verslag van zijn onderzoek naar misstanden op cacaoplantages in West-Afrika. Er werden beelden vertoond van kindslaven die op twaalfjarige leeftijd met smoesjes uit hun dorp worden weggelokt en vervolgens worden opgesloten. Ze gaan niet meer naar school, moeten 16 uur per dag cacao bonen plukken, worden daarbij fysiek mishandeld, krijgen maar één keer per dag te eten en ontvangen nauwelijks loon.

In 1989 ondertekenden vrijwel alle landen ter wereld, ook de landen in West-Afrika, het Internationale Verdrag inzake de rechten van het kind, opgesteld door de Verenigde Naties.

In dit universele kinderrechtenverdrag staat onder andere dat kinderen recht hebben op voedsel, kleding en veilige huisvesting, maar ook op onderwijs, goede gezondheidszorg en vrije tijd. Bovendien hebben kinderen recht op bescherming tegen mishandeling, uitbuiting, kinderarbeid en slavernij.

Het verdrag beschermt kinderen tegen zowel fysieke als sociale armoede. Volgens sommige filosofen is er een tegenstelling tussen fysieke armoede als absolute armoede (ook wel absolute deprivatie genoemd) en sociale armoede als relatieve armoede (ook wel relatieve deprivatie genoemd). Andere filosofen bestrijden het bestaan van deze tegenstelling.

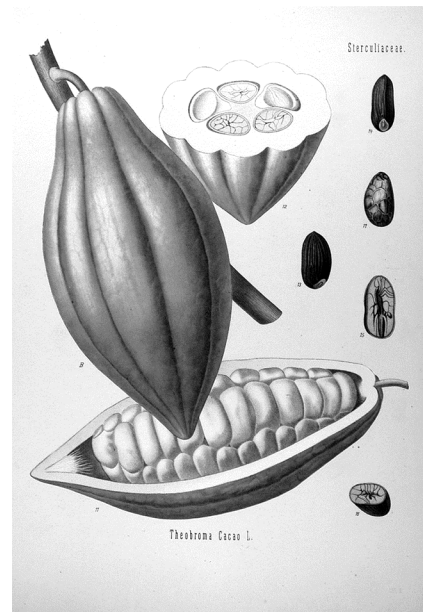
- 3p 8 Geef weer:
- wat fysieke armoede als absolute armoede betekent, en
 - wat sociale armoede als relatieve armoede betekent.
- Leg vervolgens uit dat er volgens het kinderrechtenverdrag **geen** tegenstelling is tussen deze twee soorten armoede.

Om de kans op kindslavernij zo klein mogelijk te maken, vindt Tony's Chocolonely in de eerste plaats dat de cacao boeren een betere prijs moeten krijgen voor hun bonen. Daarom worden de bonen direct bij West-Afrikaanse cacao boeren ingekocht.

Daarnaast investeert Tony's Chocolonely in voorlichting. In West-Afrika wordt kindslavernij als iets onvermijdelijks beschouwd: door de lage cacao prijzen zijn de boeren niet in staat werknemers in dienst te nemen en hun een fatsoenlijk loon te betalen. Die situatie kan veranderen als de algemene opinie in West-Afrika verandert.

In een van de afleveringen van het programma *Keuringsdienst van waarde* gaat Teun van der Keuken in gesprek met een plaatselijke minister voor mensenrechten. Deze minister legt de verantwoordelijkheid voor het probleem van kindslaven niet bij haar eigen regering, maar uitsluitend bij de macht van de multinationals die de prijs voor cacaobonen bepalen.

In de opvattingen van de filosoof Thomas Pogge speelt de vraag wie verantwoordelijk is voor armoede en onrecht in arme landen een belangrijke rol. Pogge bespreekt in dit verband het verklarend nationalisme van John Rawls.

- 2p 9 Leg uit dat het standpunt van de minister voor mensenrechten overeenkomt met Pogges opvatting over verantwoordelijkheid voor armoede.

Beargumenteer vervolgens dat Tony's Chocolonely met het verklarend nationalisme kritiek levert op het standpunt van Pogge.

Wie in Nederland een chocoladereep koopt, kan kiezen uit chocoladerepen met of zonder fairtrade-keurmerk. Dit keurmerk wil zeggen dat boeren een faire prijs ontvangen voor hun cacaobonen, maar het keurmerk controleert niet of de extra opbrengst ook daadwerkelijk bij de betreffende boeren terecht komt. Regelmatig blijkt de opbrengst naar rijke eigenaren van plantages te gaan en niet naar de boeren zelf. Om deze reden koopt Tony's Chocolonely direct bij boeren in tegen een faire prijs. Bovendien controleren zij daarbij op de aanwezigheid van kindslaven.

De utilitarist Peter Singer is een groot voorstander van het geven van hulp aan arme landen. Voor anderen staat de relatie tussen de morele plicht om te helpen en de effectiviteit van hulp ter discussie.

Stel dat jij begaan bent met mensen in arme landen en daarom altijd de Tony-chocoladereep koopt, maar dat die uitverkocht is. Je moet dus kiezen tussen een duurdere fairtrade-chocoladereep en een goedkopere gewone chocoladereep.

- 2p 10 Leg uit of je volgens Singer de fairtrade- of de gewone chocoladereep moet kopen.

Beargumenteer vervolgens dat je vanuit het utilitarisme ook tot een tegengestelde conclusie kunt komen.